

CYNGOR GWYNEDD – Adroddiad i Gabinet Cyngor Gwynedd

Teitl yr eitem:	Polisi Canu'r Gloch
Aelod Cabinet:	Cyng. Llio Elenid Owen
Swyddogion perthnasol:	Eurig Williams / Jac Ynyr Evans
Dyddiad y cyfarfod:	20 Ionawr 2026

1. Penderfyniad a Geisir:

Bod y Cabinet yn penderfynu mabwysiadu y Polisi Canu'r Gloch diwygiedig a welir yn Atodiad 1.

2. Beth yw'r rheswm pam fod angen i'r Cabinet wneud y penderfyniad:

Mae adolygu'r polisi a'r trefniadau cysylltiedig sydd ynghlwm â chanu'r gloch yn dasg benodol o fewn Cynllun Ymateb i Droseddau'r Cyngor Bwriad yr adroddiad yw argymhell diweddariadau i'r Polisi cyfredol fydd wedyn yn cael ei gynnwys yng Nghyfansoddiad y Cyngor.

3. Cyflwyniad a Rhesymeg

3.1 . Mae'r polisi hwn a'i drefniadau yn un pwysig gan ei fod yn cyfarch dyletswyddau statudol y Cyngor a hwaliau a gwarchodaeth i "weithwyr" o dan y *Public Interest Disclosure Act 1998*. Mae'n darparu arweiniad i holl staff y Cyngor, contractwyr yn ogystal â chyflenwyr sy'n gwneud gwaith i'r Cyngor ar ei eiddo ar sut i rannu pryder sydd ganddynt am gamymarfer, ymddygiad amhriodol, neu weithgarwch anghyfreithlon o fewn y Cyngor, gan egluro hefyd y camau i ymateb. Mae'r pwyslais ar rannu gwybodaeth ynghylch materion allai fod â budd cyhoeddus; nid yw'r polisi yn berthnasol i faterion cyflogaeth personol, gan fod yna drefniadau gwahanol mewn lle i gynorthwyo staff gyda hynny.

3.2 Adolygwyd y polisi presennol gan grŵp o swyddogion o feysydd gwaith cyfreithiol, adnoddau dynol ac archwilio mewnol yn ystod misoedd yr hydref 2025. Cyflwynwyd y cynnwys yn nghyfarfod diweddar y Bwrdd Ymateb i Droseddau am sylwadau hefyd. Mae'r polisi manwl i'w weld yn Atodiad 1, ac mae'n adlewyrchu gofynion cyfreithiol ac ymarfer da yn y maes.

3.3 Yn ogystal, mae'r Cyngor yn datblygu perthynas ag elusen *Protect*, sydd yn gorff sydd yn arbenigo mewn materion canu'r gloch, a byddwn yn cydweithio â nhw am sawl blwyddyn er mwyn adolygu'r polisi yn gyson, ac i'w roi ar waith trwy gyfrwng rhaglen o godi ymwybyddiaeth a hyfforddiant. Yn hynny o beth, byddwn yn defnyddio *Protect* i fesur pa mor llwyddiannus yw'r trefniadau o dan y polisi newydd, ac i addasu er gwell

eto pe bai angen. Gall yr elusen roi cefnogaeth arbenigol i ni fel cyflogwr ond hefyd i staff pe byddent yn dymuno derbyn cyngor gan gorff annibynnol.

- 3.4 Pe bai'r Cabinet yn cytuno i fabwysiadu'r polisi, yna byddwn yn symud ymlaen i godi ymwybyddiaeth trwy gyfrwng rhaglen gyfathrebu gynhwysfawr a hefyd yn darparu hyfforddiant i'r gweithlu ar egwyddorion a gweithredu elfennau'r polisi. Bydd y rhaglen hon yn cael ei theilwra i wahanol garfannau o'r gweithlu, gyda gofyn i benaethiaid, penaeithiaid cynorthwyol, rheolwyr ac arweinyddion tîm fod â dealltwriaeth fanylach o'r gofynion na staff er enghraifft. Fodd bynnag, bydd gofyn i bob unigolyn fod â dealltwriaeth o'r maes.
- 3.5 Mae'r undebau llafur wedi cyfrannu i'r gwaith o adolygu'r polisi ac yn gefnogol i'r copi diwygiedig a welir yn Atodiad 1. Pe bai'r Cabinet yn mabwysiadu'r polisi, byddwn angen cyfraniad yr undebau yn y gwaith o godi ymwybyddiaeth ymysg staff hefyd.
- 3.6 Mewn perthynas ag ysgolion, cyfrifoldeb Cyrff Llywodraethol yw mabwysiadu a gweithredu trefniadau canu'r gloch ar gyfer eu hysgol unigol hwy. I'r perwyl yma mae Llywodraeth Cymru yn argymhell polisi penodol iddynt ei fabwysiadu. . O ystyried hynny, nid yw'r union bolisi sydd dan sylw yn Atodiad 1 i'w ddefnyddio ar gyfer y garfan honno o'r gweithlu, ond bydd cyfrifoldeb ar y Cyngor i sicrhau fod pob un o ysgolion Gwynedd yn mabwysiadu y polisi a argymhellir gan Lywodraeth Cymru.
- 3.7 Nod y camau hyn i gyd ydi ei gwneud hi'n glir i staff a chontractwyr sut y gallan nhw ganu'r gloch mewn amgylchedd diogel, gan felly yn raddol adfer hyder y cyhoedd yn nhrefniadau'r Cyngor mewn perthynas â materion o'r fath. Bydd ein perthynas â *Protect* yn fodd o sicrhau barn annibynnol ar gryfder y trefniadau hynny.
- 3.8 Mae'r Polisi yma yn cyfarch gofynion statudol penodol o fewn cyd-destun o warchod hawliau cyflogaeth. Cydnabyddir hefyd fod budd-ddeiliaid eraill all fod am godi pryderon gyda'r Cyngor, gan gynnwys felly aelodau etholedig. Nid yw'r Polisi penodol yma, y camau na'r warchodaeth statudol sydd yn sail i'r ddogfen yn berthnasol i'r grwpiau yma, a hynny oherwydd natur eu perthynas â'r Cyngor, y cyfrifoldebau arweiniol neu ofynion penodol sydd arnynt. Mae trefniadau eraill hefyd eisoes mewn bodolaeth ar gyfer ymdrin â chwynion a phryderon gan Aelodau, sydd efallai o natur wahanol i'r hyn a ystyrir fel materion 'Canu'r Gloch'. Er hwylustod i Aelodau allu ymglyfarwyddo gyda'r gwahanol gyfundrefnau sydd yn bodoli, rydym wrthi'n llunio canllaw ehangach i roi arweiniad clir ar hyn.
- 3.9 Cynhaliwyd asesiad effaith sydd yn Atodiad 2. Fe nodir fod yr asesiad yn cyfarch dyletswyddau'r Cyngor o dan ystod o ddeddfwriaethau gan gynnwys Deddf

Cydraddoldeb 2010. Nid yw'r asesiad yn canfod unrhyw reswm i addasu neu beidio symud ymlaen â'r penderfyniad a geisir.

4. Sylwadau Swyddogion Statudol.

4.1 Prif Swyddog Cyllid

Mae cael Polisi Canu'r Gloch effeithiol, sy'n cael ei adolygu'n rheolaidd, yn gydran greiddiol o drefniadau llywodraethu'r Cyngor ac rwyf yn cefnogi'r penderfyniad a geisir. Bydd yn waith parhaus i sicrhau fod pawb y mae'r Polisi'n berthnasol iddynt yn teimlo'n hyderus i'w ddefnyddio petai'r angen yn codi.

4.2 Swyddog Monitro

Fel y nodir yn yr adroddiad mae'r adolygiad yma wedi ei gynnal mewn cydweithrediad agos gyda'r Gwasanaethau Cyfreithiol. Mae'r adroddiad a'r Polisi yn adlewyrchu y mewnbwn yma yn briodol. Pe mabwysiedig y Polisi byddaf yn symud i'w osod yn Nghyfansoddiad y Cyngor ac adrodd i'r Cyngor llawn er gwybodaeth ac yn ôl gofynion am y diwygiad yma.